

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΠΟΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΑΞΙΩΣΗΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

Των Σάββα Γ. Ρομπόλη

Ομότ.Καθηγητή Παντείου Πανεπιστημίου

Βασίλειου Γ. Μπέτση

Υποψ.Διδάκτορα Παντείου Πανεπιστημίου

Οι συντελούμενες κοινωνικο-ασφαλιστικές παρεμβάσεις στην Ελλάδα, καθ' όλη την ιστορική περίοδο σύστασης και εξέλιξης του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης (ΣΚΑ) στέφθηκαν με αποτυχία, δεδομένου ότι με την έμπνευση και την καθοδήγηση του κράτους, όπως προκύπτει εκ του αποτελέσματος, δεν απέτρεψαν τη λειτουργία του ως οιονεί πιστωτικού ιδρύματος και δεν ενίσχυσαν τον εξ αντικειμένου κοινωνικό χαρακτήρα και αναδιανεμητικό του ρόλο. Ιδιαίτερα από τα μέσα της δεκαετίας του 1980, οι κοινωνικο-ασφαλιστικές παρεμβάσεις επέφεραν ταυτόχρονα στο κοινωνικο-ασφαλιστικό σύστημα σταδιακή και σοβαρή αποδιάρθρωση και χρηματο-οικονομική αποδυνάμωση των αντικειμενικών δυνατοτήτων και των προοπτικών του. Χαρακτηριστική περίπτωση αυτής της χρηματο-οικονομικής αποδυνάμωσης του ΣΚΑ αποτέλεσε η σταδιακή και ανησυχητική απομείωση του αποθεματικού του κεφαλαίου, το οποίο περιήλθε στα χαμηλότερα δυνατά επίπεδα (15 δις ευρώ το 2016), με την έννοια ότι αντιστοιχεί μόλις σε συντάξεις έξι μηνών. Αξίζει να σημειωθεί ότι η αξιοποίηση των αποθεματικών του ΣΚΑ σε ορθολογικούς και αποτελεσματικούς όρους, κατά την περίοδο 1950 μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 2000, θα εξασφάλιζε αποθεματικά τουλάχιστον της τάξης των 100 δις ευρώ, ποσό το οποίο, αν ληφθεί υπόψη μία ετήσια μέση απόδοση επενδύσεων της τάξης του 3%, θα εισέφερε στα έσοδα του ΣΚΑ ποσό που θα αντιστοιχούσε στο 25% των ασφαλιστικών εισφορών (1,8% του ΑΕΠ του 2016). Η χρηματο-οικονομική αυτή δυνατότητα θα ήταν ικανή να αποκρούσει, σε σημαντικό βαθμό, τις ασκούμενες πιέσεις των δανειστών και τις συντελούμενες περικοπές των συντάξεων την περίοδο των τριών Μνημονίων στην χώρα μας, κατά την οποία οι συνταξιούχοι θα απωλέσουν 50 και πλέον δις ευρώ από τις συντάξεις τους, με αποτέλεσμα σήμερα ένας στους δύο συνταξιούχους στην Ελλάδα να λαμβάνει σύνταξη μικρότερη από 660 ευρώ τον μήνα. Την ίδια στιγμή, οι δανειστές, στα πλαίσια της δεύτερης αξιολόγησης του τρίτου Μνημονίου, παραγνωρίζοντας το επίπεδο φτωχοποίησης των συνταξιούχων καθώς και της μείωσης των συντάξεων (κύριων και επικουρικών) της τάξης του 1,5% του ΑΕΠ (2,7δις.ευρώ) μέχρι το 2018, με την εφαρμογή του πρόσφατου νόμου 4387/2016, ασκούν περαιτέρω πιέσεις για την νομοθέτηση της κατάργησης της προσωπικής διαφοράς 1,4 εκατομ. συνταξιούχων που θα προκύψει από τον επανυπολογισμό των ήδη καταβαλλόμενων συντάξεων, η οποία εφαρμοζόμενη από 1/1/2019 θα μειώσει τις συντάξεις μέχρι και 35% και θα εξοικονομήσει πόρους της τάξης του 1% του ΑΕΠ (1,8 δις ευρώ). Στην κατεύθυνση αυτή, το μέσο ετήσιο εισόδημα των συνταξιούχων από 11.700 ευρώ (μεικτά) σήμερα, θα μειωθεί σε 8.700 ευρώ (μεικτά), δηλαδή μεσοσταθμισμένη μείωση της τάξης του 26%, συνυπολογιζόμενης της ενδεχόμενης κατάργησης της προσωπικής διαφοράς και του περιορισμού της κρατικής χρηματοδότησης μόνο της εθνικής σύνταξης (7% του ΑΕΠ). Πιο συγκεκριμένα η μείωση της κρατικής

χρηματοδότησης (τριμερής χρηματοδότηση και κρατική επιχορήγηση για κάλυψη ελλειμμάτων) από 10% του ΑΕΠ στο 7% του ΑΕΠ (εθνική σύνταξη) οφείλεται στην λανθασμένη εμμονή του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ) ότι το έλλειμμα της κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα είναι 10% του ΑΕΠ, αντί 5,5% του ΑΕΠ που είναι στην πραγματικότητα, σε σύγκριση με την Γερμανία που είναι 3% του ΑΕΠ. Έτσι, παρά τους διακηρυγμένους στόχους των δανειστών και ιδιαίτερα του ΔΝΤ για την μακροχρόνια βιωσιμότητα του ΣΚΑ, εκείνο το οποίο σταδιακά επιτυγχάνεται από το 2010 και μετά, όπως αποδεικνύεται από τα προαναφερόμενα στοιχεία αλλά και εκ του αποτελέσματος, είναι η σταδιακή αποδιάθρωση και απαξίωση της κοινωνικής ασφάλισης στην χώρα μας. Και τούτο γιατί ο πραγματικός στόχος των ασκούμενων πολιτικών είναι κατά κυριολεξία δημοσιονομικός, εισπρακτικός, ταμειακός και βραχυ-μεσοπρόθεσμος και όχι δομικός, μακροχρόνιος, οικονομικά βιώσιμος και κοινωνικά αποτελεσματικός. Επιπλέον, η στρατηγική αυτή των δανειστών, υλοποιούμενη από τις αρχές της δεκαετίας του 2010, με τον πιο ακατάλληλο (τεχνικά, κοινωνικά, πολιτικά) τρόπο, οδήγησε στην απομάκρυνση του ΣΚΑ από την προσήλωση του στις θεμελιώδεις αρχές οργάνωσης και λειτουργίας του ως καθολικού, αυτοτελούς, κοινωνικού και διανεμητικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. Επιβεβαίωση αυτής της παρατήρησης αποτελεί η σημερινή και μελλοντική πραγματικότητα του ΣΚΑ, των ασφαλισμένων και των συνταξιούχων, οι οποίοι παρά τις δώδεκα μειώσεις (50%) των συντάξεων τους και αυτών που οι δανειστές θα απαιτήσουν στο μέλλον (κατάργηση προσωπικής διαφοράς και περιορισμό της κρατικής χρηματοδότησης στην εθνική σύνταξη), δοκιμάζονται σοβαρά και ανησυχητικά όσον αφορά τη δυνατότητα εκπλήρωσης από το ΣΚΑ των στοιχειωδών, πλέον, υποχρεώσεων του, τα αμέσως μέχρι το 2020 επόμενα χρόνια. Το ίδιο και κατά την επόμενη δεκαετία 2020-2030 αναμένεται να παρατηρηθεί το φαινόμενο της αναντιστοιχίας των δυνατοτήτων του ΣΚΑ και των κοινωνικοασφαλιστικών αναγκών του πληθυσμού, δεδομένου ότι θα συντελεσθεί το φαινόμενο του baby boomer (συνταξιοδότηση αυτών που γεννήθηκαν την δεκαετία του 1960 περίοδο κατά την οποία υπήρξε υψηλός αριθμός γεννήσεων), το οποίο θα προκαλέσει ετήσια αύξηση των συνταξιοδοτικών δαπανών 4% - 6% τον χρόνο. Όμως, για να αποφευχθεί αυτή η πορεία της αποδιάθρωσης και της απαξίωσης του ΣΚΑ στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2010-2030, απαιτείται να διαμορφωθεί και να υλοποιηθεί μία εναλλακτική στρατηγική αποκατάστασης του διανεμητικού του χαρακτήρα καθώς και του αποθεματικού του κεφαλαίου, αντιμετώπισης της σύγκρουσης των γενεών, της φτωχοποίησης του ασφαλιστικού και συνταξιοδοτικού πληθυσμού, της ανεργίας και της ευελιξίας της απασχόλησης, κ.λ.π. Η προοπτική αυτή σημαίνει ότι η οικονομικά βιώσιμη και κοινωνικά αποτελεσματική εξέλιξη του ΣΚΑ βασίζεται στην εξασφάλιση τεσσάρων καθοριστικών για το μέλλον του παραμέτρων: της αύξησης του ΑΕΠ, της αύξησης της απασχόλησης, της δημογραφικής ανανέωσης του πληθυσμού και της αύξησης της παραγωγικότητας της εργασίας, παράμετροι οι οποίες λείπουν ανησυχητικά κατά τη σημερινή περίοδο.